
UNG THƯ DỊCH HOÀN

HỎI:

Tôi năm 32 tuổi. Gần đây tôi thấy dịch hoàn bên trái của tôi sưng lên một cục, sờ không thấy đau, chỉ hơi có cảm giác khó chịu. Đi tiểu vẫn bình thường, không thấy đau hay ra máu gì cả. Tôi mới lập gia đình, chưa có con. Tôi cũng không hề đi chơi bởi bấy bao giờ. Xin bác sĩ cho biết bệnh này là bệnh gì và có nguy hiểm nhiều hay không?

Trần Văn N.

ĐÁP:

Bệnh về dịch hoàn (testis) quan trọng nhất là ung thư, nhất là khi nổi một cục lớn và ít đau, hay hoàn toàn không thấy đau. Những trường hợp sưng dịch hoàn và đau nhiều thường là do chứng bệnh viêm phần trên của dịch hoàn gọi là epididymitis, do nhiễm trùng, hoặc vi trùng bệnh lậu hay vi trùng Chlamydia.

Bệnh viêm này dễ chữa, uống trụ sinh một thời gian sẽ khỏi. Trường hợp khác làm sưng dịch hoàn do viêm gọi là orchitis, hay do cục vi trùng bệnh quai bị (mumps) gây ra, thấy ở trẻ con không chích ngừa hay đôi khi hiếm thấy ở người lớn.

Sưng dịch hoàn còn có thể do chứng có bọc nước gọi là hydrocele gây ra. Định bệnh thường dễ dàng bằng cách dùng đèn soi chiếu sát vào dịch hoàn. Nếu sáng đỏ lên gọi là transillumination, thường là do bọc nước. Một số trường hợp khác sưng dịch hoàn là do sưng và động những tĩnh mạch gọi là

varicocele. Định bệnh cũng dễ bằng cách khám dịch hoàn ở tư thế nằm và đứng. Nếu thấy thay đổi to nhỏ khác nhau thường là do varicocele.

Tuy nhiên cách thử nghiệm quan trọng nhất là siêu âm dịch hoàn (ultrasound). Khi siêu âm sẽ phân biệt được sưng dịch hoàn là do bọc nước, sưng tĩnh mạch hay có bướu đặc do ung thư gây ra.

Vì sự quan trọng trong việc định bệnh ung thư dịch hoàn, tất cả các trường hợp sưng dịch hoàn đều phải nghi là có thể có ung thư cho đến khi khám và làm thử nghiệm tìm ra bệnh khác. Như thế trường hợp của câu hỏi trên phải đi khám nghiệm ngay để xem có thể bị ung thư hay không.

Ung thư dịch hoàn thường xảy ra ở lứa tuổi từ 25 đến 40 tuổi. Sau 40 tuổi rất hiếm khi thấy bệnh này. Trước kia, bị ung thư dịch hoàn nhất là khi đã chạy khắp nơi, thường không chữa được và chết. Tuy nhiên với những phương pháp trị liệu gần đây, ung thư dịch hoàn đã chữa được rất hiệu quả.

Có thể nói việc chữa trị ung thư dịch hoàn là thành công huy hoàng nhất của nền y khoa hiện đại. Nếu khám phá ra bệnh sớm, ung thư chưa chạy đi đâu, tỷ lệ chữa khỏi hẳn bệnh lên đến 100%. Ngay cả khi ung thư dịch hoàn đã chạy khắp cơ thể (metastases), tỷ lệ chữa khỏi bệnh cũng lên đến 70%

Bằng chứng về thành công chữa bệnh ung thư dịch hoàn được biết đến nhiều nhất là trường hợp của tay đua xe đạp Lance Armstrong. Anh này bị ung thư dịch hoàn đã chạy đi

khắp nơi, lên cả phổi và óc, tuy nhiên bằng phương pháp hoá học trị liệu mới (chemotherapy), Lance Armstrong đã khỏi hẳn được bệnh ung thư và hồi phục sức khỏe để đoạt giải đua xe đạp Tour de France trong nhiều năm liên tiếp!

Điều này chứng tỏ bệnh ung thư dịch hoàn không còn đáng sợ như trước. Tuy nhiên việc định bệnh sớm trước khi ung thư chạy đi vẫn quan trọng vì nếu chữa sớm có thể khỏi 100% nhưng nếu để muộn vẫn còn 30% trường hợp chữa không được!

Ung thư dịch hoàn hầu hết đều phát xuất từ những tế bào truyền giống (germ cell). Có hai loại ung thư. Loại đầu gọi là seminoma và loại thứ nhì là non-seminoma. Loại ung thư sau tiết ra những kích thích tố, đặc biệt là chất beta-HCG (human chorionic gonadotropin), giống như kích thích tố của đàn bà mang thai, và cũng tiết ra chất hoá học gọi là alpha-fetoprotein.

Hai chất này có thể đo lường được trong máu và dùng để theo dõi xem có chữa khỏi được ung thư dịch hoàn hay chưa. Nếu chữa bệnh mà đo hai chất này vẫn cao, có nghĩa ung thư vẫn còn chưa hết hẳn và phải đi tìm để xem tế bào ung thư dịch hoàn chạy ẩn nấp ở nơi đâu.

Như vậy việc định bệnh ung thư dịch hoàn tương đối dễ dàng. Nếu có cục bướu nơi dịch hoàn và làm siêu âm thấy không phải là bọc nước hay tĩnh mạch sưng trướng mà là bướu đặc, cộng thêm thử máu thấy hai chất HCG và alpha-

---

---

fetoprotein cao, hầu như gần chắc đây là trường hợp ung thư dịch hoàn.

Chữa trị đầu tiên sẽ phải cắt bỏ dịch hoàn có bướu ung thư gọi là orchietomy. Nếu ung thư là loại seminoma và làm CAT scan không thấy ung thư chạy đi nơi đâu, sẽ chỉ cần chạy điện radiation therapy vùng bụng. Trường hợp ung thư loại non-seminoma hay ung thư đã chạy đi khắp nơi, sẽ phải chữa bằng hoá học trị liệu (chemotherapy) dùng các thuốc cisplatin, epotocide và bleomycin.

Như trên đã nói, cách chữa này sẽ chữa khỏi hẳn bệnh ung thư dịch hoàn trong 70% trường hợp, tuy nhiên người bệnh cần theo dõi thường xuyên để xem bệnh ung thư có còn trở lại hay không và trong trường hợp non-seminoma, theo dõi hai chất HCG và alpha-fetoprotein là cách thức dễ dàng và giản dị nhất.

Những trường hợp ung thư tái phát thường xảy ra trong vòng 2 năm đầu sau khi chữa. Tuy nhiên dù ung thư trở lại, cách chữa bằng hoá học trị liệu cũng sẽ có hiệu quả và có thể khỏi hẳn trong 25% trường hợp những người không may bị tái phát này.

Điều quan trọng đối với những người bị bệnh ung thư dịch hoàn chưa có con cái là chữa trị bằng hoá học trị liệu sẽ làm chết các tinh trùng. Tuy nhiên sau hai năm đã hết hẳn ung thư, dịch hoàn còn lại sẽ có khả năng để làm lại tinh trùng và những người bệnh này vẫn có thể có con được.

Tuy nhiên, để tránh trường hợp có thể việc sản xuất tinh trùng của dịch hoàn không bị ung thư bị suy kém sau khi chữa, người bệnh thường phải dự trữ tinh trùng đông lạnh (frozen sperm storage) trước khi chữa bằng chạy điện hay hoá học trị liệu, để sau này vẫn có thể có con bằng thụ thai nhân tạo.

Tóm lại, ung thư dịch hoàn là một bệnh nguy hiểm, nhưng nếu định bệnh sớm và chữa trị đúng cách, bệnh này có hy vọng chữa hết hẳn. Dù bệnh ung thư có chạy đi khắp nơi, tỷ lệ chữa khỏi cũng rất cao và như trường hợp Lance Armstrong chứng tỏ, với trị liệu tốt, tập luyện và lòng tin sắt đá, mọi chướng ngại vẫn có thể vượt qua để đem đến thắng lợi huy hoàng.

BS Nguyễn Đình Phùng
